

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Савченко Лариси Олексіївни про дисертаційну роботу **ВАН ЦЗЯЛУН**
на тему: «Формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів
образотворчого мистецтва у професійній підготовці» Спеціальність: 015
Професійна освіта. Галузь знань: 01 Освіта

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Актуальність дослідження Ван Цзялун зумовлена враховуванням сучасних мистецьких інновацій та можливістю інтегрувати потенціал проєктно-дизайнерської та образотворчої діяльності в освітній процес вищої педагогічної школи. Аналіз наукового фонду дозволяє стверджувати, що незважаючи на активний інтерес науковців та розуміння необхідності реформування системи підготовки майбутніх педагогів-художників з дизайнерським контентом (його проєктної складової), проблематика формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва ще й досі залишається недостатньо вивченою тому актуальність і значимість роботи не викликає сумнівів.

Провідним задумом дослідження постало розв'язання суперечностей між:

- складним та багатовимірною складністю проєктно-дизайнерської культури як професійного й особистісного феномену, та відсутністю універсальної теорії щодо його формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва;

- ступенем усвідомлення майбутніми педагогами-художниками потенціалу збагачення системи художньо-педагогічної діяльності проєктно-дизайнерськими практиками та неналежним рівнем спеціальної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до проєктної діяльності дизайнерського спрямування;

- наявними професійно-значимими вимогами до професіоналізму вчителя та попитом на здійснення ним проєктно-дизайнерської діяльності та

недостатньою сформованістю проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Для реалізації задуму дисертантом коректно сформульовано науковий апарат дослідження, визначив теоретичне поле наукового пошуку, логічно описано зміст і способи досягнення поставленої мети, обґрунтовано і достовірно представлено здобуті результати.

Заслуговує на увагу обшир наукової інформації, яка була проаналізована на теоретично-пошуковому етапі дослідження. Специфіка порушеної проблеми полягає у тому, що постала необхідність синтезувати дані із різних наукових сфер – філософії, культурології, педагогіки, мистецтва, основ дизайну, фахових методик. Схвально оцінюємо вдалу спробу автора узагальнити теоретичний матеріал із означених сфер у перерізі предмету дослідження.

Відзначимо, що дисертаційне дослідження відповідає науковому напрямку кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№ 0120U002014), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

1. Визначено та науково обґрунтувати сутність і структуру феномена «проєктно-дизайнерська культура вчителя образотворчого мистецтва».

2. Обґрунтовано критерії та показники сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва; відповідно до критеріїв та показників схарактеризувати рівні сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

3. Виокремлено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

4. Розроблено модель та методику формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

5. Експериментально перевірено ефективність і продуктивність визначених педагогічних умов, моделі і методики формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Нові факти одержані здобувачем. Дисертація Ван Цзялун є теоретико-експериментальним дослідженням у якому *уперше* визначено концептуальну сутність феномена «проєктно-дизайнерська культура майбутніх учителів образотворчого мистецтва»; розкрито структурні компоненти проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в єдності гносеологічно-настановного, технологічно-фахового, світоглядно-інтеграційного компонентів; *визначено* та науково обґрунтовано педагогічні умови формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва (поглиблення знань майбутніх учителів образотворчого мистецтва про феноменологію проєктно-дизайнерської культури шляхом наповнення змісту спеціальних дисциплін інформацією по сутність та типологію проєктів дизайнерського спрямування; розширення досвіду проєктної діяльності дизайнерського спрямування майбутніх педагогів-художників; орієнтація теорії і практики підготовки майбутніх педагогів-художників на концептуалізацію світоглядної настанови на проєктну діяльність дизайнерського спрямування в художньо-педагогічній освіті); науково обґрунтовано й *розроблено* модель формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що репрезентовано такими блоками (концептуально-цілевизначальний, змістово-орієнтувальний, результативно-відображальний); *визначено* систему критеріїв та показників сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва: аксіологічно-мотиваційний критерій з показниками: сформованість мистецького тезаурусу; обізнаність із феноменологією, типологією та функціоналом проєктної діяльності

дизайнерського спрямування; наявність пізнавального інтересу до проєктної діяльності дизайнерського спрямування; компетентісно-професійний критерій з показниками: сформованість дизайнерської компетентності; сформованість проєктної компетентності; сформованість мистецької компетентності; індивідуально-визначальний критерій з показниками: сформованість проєктно-образного професійного мислення; сформованість художнього світогляду; прагнення до саморозвитку та самодетермінації в проєктній діяльності дизайнерського спрямування; відповідно до критеріїв та показників сформованості проєктно-дизайнерської культури *схарактеризовано* рівні сформованості досліджуваного конструкту: самореалізаційно-варіативний, опціонально-репродуктивний, базово-інваріантний. Уточнено зміст поняття «проєктна діяльність дизайнерського спрямування».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації Ван Цзялун та змісту публікацій дисертанта дають змогу визначити наукову достовірність результатів дослідження. Здобувачем опрацьовано значний масив наукових джерел (301 з них 20 іноземними мовами), на підставі розгляду яких сформульоване власне бачення досліджуваної проблеми.

Зазначимо, що науковцем досить докладно проаналізовано результати відомих досліджень із проблеми формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у професійній підготовці.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, забезпечується належною методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць і загалом не викликає сумнівів.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Дисертаційна робота Ван Цзялун містить нові раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну

наукову проблему. Обґрунтовані в дисертації результати впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 2814/30/3 від 04.12.2024 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 596 від 21.11.2024 р.); Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/43 від 03.12.2024 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Не викликає сумнівів і практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі розробки освітніх стандартів й освітніх програм із професійної підготовки педагогів. Розроблено цикл бінарних лекцій-презентацій «Проектна діяльність дизайнерського спрямування у роботі вчителя образотворчого мистецтва» (лекції: «Методологія дизайн-проектування», «Дизайн-продукт як результат проектної діяльності дизайнерського спрямування», «Ергономіка в дизайн-практиках», «Методика дизайн-проектування»).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. У Вступі правильно, чітко й конкретно виписано методологічний апарат дослідження, при цьому мета й завдання погоджені зі структурою та висновками роботи, а здійснений огляд проблеми дозволив представити здобуті результати.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади проблеми формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва»** - проведено аналіз досліджуваного феномену на міждисциплінарному рівні «дизайн-освіта», «проектні технології», «проектна культура», «дизайнерська культура», «проектно-дизайнерська культура», «проектно-дизайнерська культура майбутніх учителів образотворчого мистецтва»

Науковий стиль автора ґрунтується на всебічному аналізі ключових понять, спрямуванні на чіткому й коректному їх трактуванні, комплексній оцінній характеристиці, що впливає з дослідження.

Авторська позиція, що спирається на аналіз численних наукових праць і охоплює вітчизняні та зарубіжні дослідження, ґрунтується на розумінні досліджуваного феномена, що здійснюється у контексті її акме-розуміння як системного і складного соціально-педагогічного і особистісно-значущого утворення, що синтезує професійну картину світу педагога, концепцію професійної життєдіяльності, професійну позицію, індивідуальний стиль духовності.

Автором подана характеристика змісту та такі взаємопов'язані компоненти формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва: гносеологічно-настановним, технологічно-фаховим та світоглядно-інтеграційним компонентом.

До достоїнств виконаної роботи віднесемо внесок автора визначення сутності проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва як: особистісно-професійний конструкт, що продукується художньо-педагогічним, мистецьким та дизайнерським світоглядом педагога-художника; інтегрує в собі різноманітні види операцій мислення (когніції, елементи інтелектуальної активності), що концентровані на планування, розроблення і реалізацію спеціального проектного задуму (проектної ідеї) та дизайнерської концепції; передбачає здатність ухвалювати оптимальні рішення в межах проектно-творчих задач, добір адекватних матеріалів та способів віддзеркалення та візуалізування, конструювання та реалізації, планування та прогнозування проект-ескізу (дизайн-проекту) в професійній художньо-педагогічній діяльності з урахуванням специфікантив проектної ситуації, засобів художньо-естетичної виразності та потенціалу технічної естетики.

Особливо відзначимо в якості особистого здобутку Ван Цзялун представлені педагогічні умови: поглиблення знань майбутніх учителів образотворчого мистецтва про феноменологію проектно-дизайнерської культури шляхом наповнення змісту спеціальних дисциплін інформацією по сутність та типологію проектів дизайнерського спрямування; розширення

досвіду проєктної діяльності дизайнерського спрямування майбутніх педагогів-художників; орієнтація теорії і практики підготовки майбутніх педагогів-художників на концептуалізацію світоглядної настанови на проєктну діяльність дизайнерського спрямування в художньо-педагогічній освіті.

Загалом позитивно підтримуємо викладені у другому розділі **експериментальні засади процесу формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва** в якому розкрито сутність педагогічного експерименту з реалізації методики формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Визначено *критерії* та показники сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва: аксіологічно-мотиваційний, компетентісно-професійний, індивідуально-визначальний.

Відповідно до критеріїв та показників сформованості проєктно-дизайнерської культури схарактеризовано рівні сформованості досліджуваного конструкту: самореалізаційно-варіативний, опціонально-репродуктивний, базово-інваріантний.

Позитивної оцінки заслуговує викладене положення автора, що до *моделі формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти*, що відтворює концептуально-провідні структурно-композиційні елементи: концептуально-цілевизначальний блок (педагогічні умови), змістово-орієнтувальний блок (етапи формування проєктно-дизайнерської культури (інформаційно-інтерпретувальний, практично-реалізувальний, акмеологічно-творчий), результативно-відображальний блок.

Безперечно цінною є прикладна значущість роботи, особливо в частині опису формувального етапу експерименту цикл бінарних лекцій-презентацій «Проєктна діяльність дизайнерського спрямування у роботі вчителя

образотворчого мистецтва» (лекції: «Методологія дизайн-проектування», «Дизайн-продукт як результат проектної діяльності дизайнерського спрямування», «Ергономіка в дизайн-практиках», «Методика дизайн-проектування»); термінологічні «хвилинки» із активним збагаченням і розширенням інформаційно-знаннєвого «банку» студентів; складання термінологічних тезаурусів «Ергономіка в дизайні», «Композиція в дизайні», опорних схем «Форма», «Графіка», «Композиція», «Візуалізація», «Макетування», «Моделювання», «Ескіз», «Аксіонометрія», «Ортогональна проєкція», «Перспектива»; складання концептуальних карт «Проектна діяльність вчителя та дизайнера: спільне та відмінне», «Проектно-графічне моделювання в дизайні»; аналіз спеціальної (фахової) літератури з дизайн-проектування.

Позитивно оцінюємо значущість роботи, де показано впровадження інтерактивних вправ та проектні завдання: «Художньо-графічні вміння: фундамент дизайн-практики», «Сучасне візуальне мистецтво в соціокультурному просторі: інновації та традиції»; «Жива арт-галерея», «Фотомистецтво та дизайн», «Дизайн реклами», «Інсайт», «Піктографічне письмо-код нації та часу», «Інфраструктура тіні», «3d-графіка», «WEB-графіка», «Боді-арт», «Сучасне фотомистецтво: мистецтво реалізму чи арт-практика»; семінар-практикум «Комп'ютерна графіка в дизайн-проектуванні»; семінар-проекти «Шрифти у дизайн-графіці та дизайн-проектуванні» та «Піктографічне письмо-код нації та часу»; творчі проекти дизайнерського спрямування: «Recycling -Upcycling - Freecycling в дизайні», «Зелений дизайн та екологія», «Ребрендинг в дизайні», «Кастомайзінг в дизайні», «Даунсайклінг в дизайні», «Reduce-Reuse-Recycle: девіз сучасного дизайну», «Екологічні матеріали в дизайні та мистецтві», «Техніки живопису в дизайні», «Техніки декорування в дизайні», «Логотип у дизайні», «Дизайн стендової реклами».

Педагогічний експеримент достатньо репрезентативний, його результати статистично опрацьовані, мають важливе значення для педагогічної науки і практики.

Висновки і рекомендації логічні і достатньо обґрунтовані. Дисертація Ван Цзялун засвідчує зрілий науковий світогляд дослідника, досконале володіння методами системного аналізу, обізнаність з літературними джерелами у відповідній сфері. Додатки до дисертації свідчать про її багатовекторні наукові пошуки, випереджувальний підхід у своїй викладацькій діяльності, а також про готовність і вміння організовувати спільну педагогічну дію студента і викладача.

Отже, дисертаційна робота Ван Цзялун за своїм змістом і формою є завершеним науковим дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Високо оцінюючи рецензовану дисертацію привертаю увагу до окремих аспектів, що потребують уточнення, пояснення, корекції, а саме:

1. Вважаємо, що у дослідженні не отримала повного розкриття позиція автора, щодо обґрунтування третьої педагогічної умови, орієнтація теорії і практики підготовки майбутніх педагогів-художників на концептуалізацію світоглядної настанови на проєктну діяльність дизайнерського спрямування в художньо-педагогічній освіті.

2. На загальне схвалення заслуговує обґрунтована позиція автора, щодо моделі формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва (стор. 140), проте на наш погляд, варто було б показати на малюнку педагогічні принципи які розкриті у роботі на стр.144.

3. У підпараграфі 2.1 «Критеріально-рівневий підхід до організації діагностування рівнів сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва на стр. 123, *розглянуто ознаки: дизайнерської, мистецької, проєктної компетентності*, було б доцільно показати схематично у вигляді малюнку, як впливають означені компетентності на формування вивчаємого феномену.

4. У другому розділі на нашу думку, треба більш детально подати аналіз навчальних планів та програм здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) з фахової підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.

5. Бажано запропонувати здобувачам освіти варіативні/вибіркові курси/проблемні групи/студії з формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки з урахуванням дистанційної форми навчання.

Водночас висловлені недоліки не є принциповими та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка виконана на високому науково-теоретичному й методологічному рівнях, містить різноплановий і ретельно опрацьований автором новий теоретичний і практичний матеріал.

Повнота викладу основних результатів в наукових виданнях.

Відзначаємо перелік авторських публікацій. На основі аналізу змісту публікацій Ван Цзялун можна констатувати, що наукові положення висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підставу для висновку про те, що дисертаційна робота «Формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у професійній підготовці» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (заресстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Офіційний опонент -
доктор педагогічних наук, професор
кафедри технологічної та професійної освіти
Криворізького державного педагогічного
університету

Л.О. Савченко
ЗАСВІДЧУЮ:
Учений секретар
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Л.А. Березовська-Савчук

Л.О. Савченко